

Verzamelde reacties van de subsectoren op de strategische visienota van 1 april 2017

Inhoudsopgave

1	ICE en ICE-trekkersnetwerk.....	2
1.1	Visienota	2
1.2	Uitvoeringsbesluiten	3
2	ICOM-Vlaanderen	4
2.1	Visienota	4
2.2	Uitvoeringsbesluiten	4
3	OLAV	7
4	Gezamenlijk standpunt erfgoedcellen en stedelijke erfgoedcoördinatoren (kunststeden).....	10
4.1	Visienota	10
4.2	Uitvoeringbesluiten	13
5	LEOV's	15
5.1	Visienota	15
5.2	Uitvoeringsbesluiten	16
6	Museumoverleg.....	17
6.1	Visienota	17
6.2	Uitvoeringsbesluiten	18
7	Regionale archieven i.s.m. VVBAD-Werkgroep Lokale Overheidsarchieven...20	
8	Erfgoedbibliotheken.....	22
8.1	Visie	22
8.2	Uitvoeringsbesluiten	23

1 ICE en ICE-trekkersnetwerk

1.1 Visienota

1.1.1. Globaal:

Punten van waardering

- De benadering en positieve inzet in de visienota op het toewerken naar een geïntegreerde benadering roerend en immaterieel erfgoed wordt opnieuw erg gewaardeerd.
(zie bv. p. 7 gedeelde noden op vlak van collectiebeleid en systematische collectiewaardering; p. 16 gedeeld begrippenkader i.k.v. functies, p. 20 prioriteit collectiewerking - vanuit functies en met inbegrip van ICE)
- De inzet op het betrekken van andere domeinen, alsook het genoteerde besef dat dit (nog lang) geen vanzelfsprekendheid vormt en dus beleids- en sectorinspanningen vergt.
- Het is zeer relevant en actueel dat bij principes voor een duurzame erfgoedwerking (p.21) de VN agenda 2030 - duurzame ontwikkelingsdoelstelling aan bod komen.
Dit vormt in het kader van ICE-werking en UNESCO 2003 Conventie (met Operationele Richtlijnen Hfst. 6 rond duurzame ontwikkeling, sinds 2016) een belangrijke toekomstgerichte prioriteit, wat aldus sterk kan aansluiten.
- Het wordt sterk ondersteund vanuit ICE-werking dat diversiteit als norm wordt geopperd (p. 24). Dit sluit ook sterk aan bij principes van ICE-werking en UNESCO 2003 Conventie.
- Ook wordt warm onthaald dat samenwerking als uitgangspunt wordt gesteld.
ICE-netwerken zijn hier al langer rond actief, en hoewel afstemming steeds een aandachtspunt en soms uitdaging vormt, is de kracht van het fijnmazig netwerken en samenwerken iets waar ook de organisaties actief rond ICE in geloven en zich verder willen voor inzetten.
- Verder waarderen we sterk dat de minister zorg draagt voor een genuanceerde en aangepaste benadering inzake aanvullende financiering in deze sector (p.28). Van onze zijde willen we verder inspanningen doen om financieringsmodellen en –mogelijkheden in de sector verder te exploreren en ontwikkelen.

1.1.2. FUNCTIES:

Zie hoger - positief: geïntegreerde benadering

> bemerking:

- functie behouden/ borgen is (te) eenzijdig ingevuld met focus op klimaatbeheer > van (ICE) borgen lijkt hier bovendien helemaal geen sprake

1.1.3. ROLLEN:

ICE-themadomeinen lijken (met de vernoemde uitzondering van orale tradities) aan te sluiten met de rollen die ook in komende beleidsperiode prioriteit gaan zijn.

We stellen daarbij vast dat het thema ambachten apart vermeld wordt.

Ook andere rollen hebben ICE-potentieel voor samenwerking (religieus, migratie-erfgoed, digitaal erfgoed, ...)

> Noot:

Veel voor ICE-werking blijft nog afhangen van actualisering ICE-beleid (bv. Living Human Treasures e.a.)

1.1.4. ICE-organisatie:

- We vinden het een goede zaak dat de minister klaarheid schept in de visie op de aanpak van de ICE-organisatie voor de eerste jaren: dit geeft richting aan de betrokkenen; ook in het licht de toekomstige samenwerking met netwerk(en) rond ICE in de sector.

- Er wordt in de visienota uitgegaan van verder bouwen op het netwerk, zij het met uitgesproken inzet op verbreding: dat wordt onderschreven.

- Tegelijk vragen we daarbij vanuit de sector om met de Vlaamse overheid zeker voldoende hoog in te zetten op de opstart van de ICE-organisatie. Dit nieuwe hoofdstuk in het decreet biedt kans om nieuwe zaken te realiseren en met een vernieuwde visie. We verwijzen in dit verband graag ook naar de lijnen die in de conceptnota staan aangegeven alsook naar de actualisering van het ICE-beleid die op til staat.

In dit licht wordt het alvast positief bevonden dat minister vraagt om de internationale voortrekkersrol te blijven opnemen.

Voor de lancering van de ICE-organisatie drukken we de verwachting uit dat de Vlaamse overheid gezonde ambitie toont naar slagkracht en aanpak.

- De visienota geeft aan dat één op één benadering vanuit de ICE-organisatie geen haalbare kaart zal zijn; en dus inzet op instrumenten en methodieken: dit trekt tevens een heldere lijn;

- doch: behoefte aan maatwerk zal weliswaar aanwezig blijven bij ICE-actoren

> dit kan wellicht ook in komende beleidsperiode mede in een (o.m.) thematisch netwerk opgevangen en georganiseerd worden indien dit door beleid zo ondersteund wordt.

- Het is een waardevolle en constructieve insteek om naar culturele diversiteit en andere beleidsdomeinen te werken met de mogelijkheid om via projectsubsidies tewerk te gaan.

1.2 Uitvoeringsbesluiten

zie nota's LEOV waar we bij aansluiten.

2 ICOM-Vlaanderen

2.1 Visienota

2.1, p12:

Burgemeester en schepenen van de centrumsteden worden automatisch gehoord, die van andere steden kunnen een overleg vragen: dit is nieuw, en mogelijks nadelig voor de niet-centrumsteden op het vlak van engagement van de eigen bestuurlijke overheid én op het vlak van de betrokkenheid van de Vlaamse overheid bij de specifieke lokale situatie van de musea in kwestie.

2.2, p13:

Het regionaal cultuurdecreet wordt voorafgegaan door een reglement dat verschijnt deze zomer: de eerste aanvragen volgens dit reglement kunnen al in het najaar 2017 aangevraagd worden. Moet dat dan al bij de Vlaamse Overheid? Ook al bestaan de cultuurdiensten van de provincies nog tot het einde van het jaar?

2.2, p14:

In 2023 heeft de Vlaamse Overheid een regieplan klaar i.v.m. regionale depotwerking: is het de bedoeling dat Vlaanderen dat plan opmaakt naar aanleiding van de beleidsplannen 2019-2023, die dan enkel pistes en voorbereidingstrajecten bevatten?

Schema p18:

Impulslijnen: Wanneer worden de reglementen daarvoor gepubliceerd? Dat voor Waardering en Selectie bestaat al, komt er ook een voor participatie?

3.2f, p 28:

In 2023 heeft de Vlaamse Overheid een regieplan klaar i.v.m. digitalisering van de volledige museale werking: is het de bedoeling dat Vlaanderen dat plan opmaakt naar aanleiding van de beleidsplannen 2019-2023, die dan enkel pistes en voorbereidingstrajecten bevatten?

2.2 Uitvoeringsbesluiten

Belangrijkste opmerkingen

Art 37. Publieksbereik: 20 000 bezoekers per jaar voor regionaal erkend museum

Het opleggen van cijfers is enerzijds begrijpelijk omdat het een meetbaar criterium is, maar anderzijds druist het volledig in tegen het idee van participatie als ideale werkvorm waarbij intensief ingezet wordt op (kleine) gemeenschappen. Wij hadden er als museumsector resoluut voor gekozen om van bezoekersaantallen geen nominatief criterium te maken, ook al is het logisch dat ze worden meegenomen bij de beoordeling van de dossiers.*

Lang niet alle musea met een regionale erkenning halen deze cijfers. Uitzonderingen op dit criterium zijn mogelijk, o.a. door de geografische ligging van een museum en de aard van de collectie, maar het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn om een groot deel van de erkenningen toe te kennen op basis van een uitzonderingsmaatregel. Voor veel regionaal erkende musea bepaalt hun ligging 'in de periferie' of de specificiteit van hun collectie net in belangrijke mate hun regionaal / bovenlokaal karakter, m.a.w. is de reden waarom ze aan de uitzonderingsmaatregel voldoen net de reden waarom ze hun regionale erkenning in het verleden toegekend kregen.

De zwaarte van de bezoekerscijfers als een van de enige meetbare criteria is volledig buiten proportie in vergelijking met de uitoefening van de andere functies, die niet meetbaar (kunnen) zijn en daarom noodgedwongen ondergeschikt worden, in tegenspraak met de noden binnen de musea en de principes van de sector. Een opgelegd minimumbereik zal resulteren in een publiekswerking die haaks staat op de participatiegedachte: musea zullen zich verplicht voelen om grote publiekevenementen te organiseren, die wel veel bezoekers genereren maar ook een grote personeelsinzet vragen. De personeelsinzet die dergelijke evenementen vragen, gaat ten koste van de investeringen in de collectie en in participatietrajecten, die het decreet en de visienota terecht naar voor schuiven als belangrijkste focuspunten. Ten tweede kan men zich afvragen welke waarde deze cijfers hebben. Hoe controleerbaar zijn ze? Is een bezoeker van een evenement evenveel 'waard' als een individuele bezoeker van een tentoonstelling, een medewerker aan een participatief project of iemand die zich door een gids laat rondleiden? Moeten de getelde bezoekers betalende bezoekers zijn? Geldt het aantal voor het totaal van de verschillende instellingen in het geval van een samenwerkingsverband? En wat met projecten extra muros of digitale betrokkenheid? Worden musea door de vraag om meetbare minimumaantallen te halen niet afgeraden om dergelijke innovatieve projecten op te starten, omdat de resultaten niet meetbaar zijn?

*Voor het Museumoverleg zijn bezoekerscijfers belangrijk maar ook heel relatief. Absolute cijfers moeten steeds worden afgewogen tegenover kwalitatieve criteria. Als een museum sterk inzet op heel specifieke doelgroepen, en op een intensieve, participatieve manier met hen werkt, is er duidelijk een sterke, kwalitatieve publiekswerking aanwezig, maar dit zal niet in absolute cijfers worden weerspiegeld. Het Museumoverleg ziet in het algemeen dus een tegenstrijdigheid tussen de focus op 'publieksbereik' of het kwantificeren van publiek enerzijds en de idee van 'participatie' (co-creatie, werken met gemeenschappen) anderzijds.

Cijfers mogen niet als een criterium worden gezien om musea op af te rekenen: ze zijn geen beoordelingscriterium. Cijfers zouden steeds 'becommentarieerd' moeten worden aangeleverd: gaat het om betalende bezoekers, evenementiële bezoekers, ...)?

Art. 66: Goed Bestuur – Raad van Bestuur

De samenstelling van de raad van bestuur kan bij verschillende organisaties, o.a. zij die onder een lokaal bestuur vallen, niet in sneltempo gewijzigd worden. Dit is een terecht criterium, maar het zou jammer zijn om bij de volgende toekenningsronde van dit criterium een breekpunt te maken, omdat deze vereiste voor de regionale musea nieuw is en zij de nodige tijd moeten kunnen nemen om hun raad van bestuur, al dan niet in samenspraak met

de lokale overheid aan te passen aan de principes van goed bestuur. We stellen als uitzonderingsmaatregel op dit criterium een trajectplan voor om dit principe binnen de volgende beleidstermijn te realiseren. Anders is vooral de kwalitatieve werking van de musea zelf het slachtoffer indien niet aan het criterium wordt voldaan en de werkingssubsidies niet worden toegekend.

Vraag om toelichting in het besluit of in de handleiding

Art. 35 3° Onderzoeken: Dit is verstrengd ten opzichte van de vorige tekst, waarbij stond onderzoek faciliteren OF zelf onderzoek doen. Nu wordt er verwacht dat de musea zelf onderzoek voeren, EN faciliteren. Cumulatief dus, ondanks het feit dat de personeelsvoorwaarden (art. 37) niet werden aangepast. Valt het uitbesteden van onderzoek aan betaalde of niet-betaalde onderzoekers binnen de eigen werking?

Art. 35 4° De musea die momenteel een langere sluiting doorvoeren in functie van de specificiteit van de collectie of de site, wensen deze absoluut te kunnen behouden, d.m.v. de uitzonderingsmaatregel of door een reguliere inschrijving in het besluit.

Art. 35 5°, 6° en 7° Participeren, beleid rond duurzaamheid en beleid rond maatschappelijke en culturele diversiteit zijn nieuwe vereisten: graag meer duiding over hoe deze criteria moeten worden aangetoond, gedifferentieerd voor regionaal en landelijk ingedeelde musea.

Art. 38 1° Infrastructuur:

e Faciliteiten om erfgoed te raadplegen dat niet wordt tentoongesteld: infrastructureel of kan dat ook digitaal? Hoe (fysiek) toegankelijk moet of mag een depot zijn voor derden?

g Signalisatie van en naar het gebouw: bedoelt men daarmee bewegwijzering in en rond het gebouw of ook op invalswegen? Want daar heb je als museum niet altijd vat op.

3 OLAV

Wij gaan er van uit dat de woordvoerder(s) van OCE bij hun tussenkomst in de cultuurcommissie van het Vlaams Parlement hun waardering zullen uitdrukken voor de mogelijkheid die ons gegeven wordt om onze aandachtspunten aan te brengen. Het is een participatief traject dat ten dele een antwoord biedt op de noden van de sector, maar toch ook vragen en bedenkingen oproept. Hierbij, puntsgewijs, onze bijdrage:

√ Financiering:

Het is al meermaals herhaald. Dit nieuwe beleid, met zijn aandacht voor een versterking van de collectiewerking zal dode letter blijven indien er geen financiële inhaalbeweging komt. En indien deze extra middelen niet kunnen ingezet worden voor nieuw beleid. In dat verband enkele aandachtspunten:

1) complementair beleid impliceert ook complementaire financiering. Het is daarom voor onze sector van het grootste belang dat de steden en gemeenten hun reeds lopende engagementen met betrekking tot erfgoed continueren en bij voorkeur zelfs versterken.

2) de minister geeft terecht aan dat bij de aanvragen van de werkingssubsidie transparantie moet gegeven worden over de budgetten. Maar dat principe geldt ook voor de middelen die vandaag vanuit de Vlaamse gemeenschap ter beschikking worden gesteld. Het overzicht in de nota (p. 6) vermeldt hier enkel de werkingssubsidies, terwijl er ook projectmiddelen, tewerkstellingssubsidies en middelen zijn die overkomen vanuit de provincies. Dit totale budget moet de referentiebasis en het uitgangspunt vormen voor de beleidsperiode 2019-2023.

3) het nieuwe decreet opent de deur voor erkenning en betoelaging voor actoren die hier voorheen niet voor in aanmerking kwamen. Dit mag niet leiden tot een situatie waarbij wat de ene krijgt aan de andere ontnomen wordt.

√ Complementair beleid

Het complementaire gaat niet enkel over geld, maar ook over goede afspraken tussen private en publieke sector, tussen landelijke en regionale spelers maar ook tussen departementen onderling. Wij stellen ons bijvoorbeeld vragen bij de huidige ontwikkeling van het archiefbeleid van de Vlaamse Gemeenschap in het kader van Digitaal Archief Vlaanderen (Binnenlands Bestuur). Het lijkt er sterk op dat er een volledig parallelle structuur in opbouw is, terwijl archieven (denk aan plannen, websites, beleidsdocumenten) die vandaag administratief zijn op termijn cultureel erfgoed worden. Indien beide systemen niet van bij de start een 'brugfunctie' inbouwen, dreigt er chaos op termijn.

We wijzen erop dat de culturele archiefsector vanuit het bestaande samenwerkingsplatform 'Archiefbank Vlaanderen' een dergelijke brugfunctie tussen de private en publieke sector zou kunnen ontwikkelen.

Ook de samenwerking met het federale niveau is een vorm van complementair beleid. De minister heeft er in zijn nota terecht aandacht voor, maar als culturele archieven willen we wel wijzen op het belang (ook voor het private erfgoed) van het Algemeen Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek, die eveneens een vermelding verdienen in de nota.

√ Immaterieel erfgoed

In deze nota wordt er voor gekozen om de toekomstige ICE-organisatie meteen in te delen als landelijke organisatie die de functie immaterieel erfgoed krijgt toebedeelt. Dit wekt bij de archiefsector een aantal vragen op.

Vooreerst willen we benadrukken dat Immaterieel erfgoed belangrijk is en dat er immateriële componenten verbonden zijn aan de collecties cultureel archief. Er stelt zich echter een definitieprobleem. ICE, zoals vandaag gedefinieerd, heeft slechts betrekking op een uiterst miniem deel van onze collecties. Indien er een centrale aansturing zou komen van de omgang met immaterieel cultureel erfgoed vanuit de ICE-organisatie dan dreigen de immateriële aspecten van de eigen collecties van de culturele archieven buiten beeld te vallen. Als culturele archieven willen we daarom de ruimte krijgen om een eigen werking hieromtrent te ontwikkelen, wat kan gebeuren in afstemming met de geplande ICE-organisatie.

√ Participatie

De aandacht voor participatieve trajecten is terecht, maar mag niet vervallen in een nieuw dogma.

Onze sector heeft zich de voorbije decennia geprofessionaliseerd door het toepassen van internationale standaarden, opleidingen, expertiseontwikkeling enz... Dit was een van de grote pluspunten van het vorige decreet en de invoering van het kwaliteitslabel. Dit mag niet verloren gaan en als archiefsector wijzen we erop dat particuliere archiefvormers vaak eerst dienen gesensibiliseerd te worden omtrent de 'waarde' van het eigen erfgoed. Sommige van de basisfuncties lenen zich nu eenmaal meer tot participatie dan andere. Men kan zich bijvoorbeeld de vraag stellen hoe groot de collectie van het SMAK zou zijn indien men Jan Hoet had verplicht om het brede publiek te betrekken bij zijn acquisitiebeleid. Bovendien moeten we ons als sector misschien afvragen hoe ver de publieksparticipatie kan en mag gaan: er zijn voorbeelden legio (bv. In Nazi-Duitsland, in de USA) waarbij publieke boekverbrandingen op algemene instemming konden rekenen.

We vragen dan ook de mogelijkheid om op een 'gewogen' manier met participatie te kunnen omgaan, zodat dit uiteindelijk niet uitmondt in een 'de-professionalisering' of erger.

√ Waardering

Ook hier vragen we een realistisch plan van aanpak dat vertrekt vanuit de expertise van het veld en niet louter vanuit de theorie. De culturele archiefsector heeft bijzonder veel ervaring op het gebied van waardering en heeft in de voorbije decennia een sterke inhoudelijke expertise ontwikkeld. Die dient te worden 'gewaardeerd'. Opnieuw kan Archiefbank Vlaanderen, dit keer vanuit het door haar ontwikkelde 'collectieplatform', hierin een functie opnemen.

√ Depot en digitaal erfgoed

De minister is er zich bewust van dat de timing van de visienota 'Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk' te laat is. Voor de culturele archiefsector, die nu geacht wordt om een beleid te ontwikkelen rond digitale acquisitie, preservatie en ontsluiting is dit meer dan problematisch. Het beleid van deze minister indachtig gaan we er wel van uit dat er aandacht zal zijn voor het 'borgen' van de expertise die de culturele archieven op dit terrein volop aan het ontwikkelen zijn.

De minister heeft terecht aandacht voor de nijpende depotproblematiek van het fysieke erfgoed. Maar dat geldt niet alleen voor musea. Wij zijn al jaren vragende partij om FOCI middelen hiervoor in te zetten en verwachten dat ook private culturele archieven hierbij zullen betrokken worden.

√ Zakelijk beleid.

De minister verwacht dat we op zoek gaan naar aanvullende financieringsbronnen. Op dat gebied kunnen we als culturele archieven enkel vragen om realistisch te zijn, vermits de terugverdienmogelijkheden in onze sector zeer beperkt zijn, zeker indien we onze collecties zo toegankelijkheid mogelijk willen houden.

√ Goed bestuur

De aandacht die de minister in zijn nota vraagt voor de principes van goed bestuur worden geconcretiseerd in de Uitvoeringsbesluiten. Voor een aantal van onze culturele archieven betekent dit dat er op een andere manier zal moeten worden omgegaan met de stakeholders, zeker voor wat de bestuursorganen betreft. Dit is een proces dat enige tijd vraagt en bij de meesten allicht ook zal gepaard gaan met een statutenwijziging. Dit is vaak een heikele oefening en zou kunnen leiden tot een zekere ontwrichting van bestaande relaties. We vragen dan ook uitdrukkelijk om hiervoor een overgangperiode te voorzien en dit niet als criterium te laten gelden bij de beoordeling van de dossiers in 2018.

4 Gezamenlijk standpunt erfgoedcellen en stedelijke erfgoedcoördinatoren (kunststeden)

4.1 Visienota

Algemeen

- We spreken onze waardering uit voor de Strategische Visienota die we ervaren als een **positieve tekst** die getuigt van een open visie op een cultureel-erfgoedwerking. De **ambities** zijn hoog: de Strategische Visienota legt een aantal bijkomende verwachtingen op aan erfgoedorganisaties. Organisaties kunnen alleen maar inspelen op deze bijkomende verwachtingen als er voldoende middelen tegenover staan. Samenwerken om efficiëntiewinst te halen kost manuren, idem voor het zoeken van bijkomende financiering. De uiteindelijke impact van de nota hangt daarom in grote mate af van de daadkracht van de huidige en (en wat de dienstverlenende rollen op regionaal niveau betreft) de volgende Vlaamse Regering en de budgetten die zij vrijmaken ter ondersteuning van cultureel-erfgoedwerkingen in Vlaanderen en Brussel.
- Het is positief dat de nota rekening houdt met de beleidsintenties van de lokale besturen en lokaal verankerde erfgoedorganisaties, zoals VVSG die heeft gebundeld en overgedragen. We vragen dat er een **open en volgehouden dialoog** blijft met de lokale besturen en de lokale verankerde erfgoedorganisaties, om zo tot een gedragen, effectief en breed complementair beleid te komen. De inzet van deze dialoog mag zich trouwens niet enkel beperken tot beoordelingsprocedures (hoe belangrijk ook), maar moet ook gaan over meer inhoudelijke thema's.

Complementair beleid (deel 2)

- Wat ontbreekt in de discussie over complementair beleid is de verhouding tussen cultureel erfgoedwerking en de **andere domeinen van het cultuurbeleid** (bv. cultuurcommunicatie, bibliotheekwerking) en met **onroerend erfgoed**. Dit is opmerkelijk aangezien vele intergemeentelijke samenwerkingen intussen verschillende werkingen groeperen. De visienota laat nergens zien hoe de Vlaamse Overheid zich verhoudt en wenst te verhouden tov. deze evoluties in het veld. We verwachten alvast dat het **Decreet Regionaal Cultuurbeleid**, naast het erfgoed specifieke beleidskader, een duurzaam en ambitieus kader biedt om transversale werkingen op regionaal vlak te versterken. We hopen dat het aangekondigde reglement op korte termijn de nodige stimuli zal bieden voor dergelijke samenwerkingen.
- Ivm de beoordelingsprocedure: waarom maakt de minister een onderscheid tussen de **centrumsteden** en andere steden en gemeenten (p. 12)?
- Bij de passage over de transitie van **provinciale bevoegdheden en taken** formuleren we meerdere bekommernissen:
  - Financiële middelen van de provincies komen over. We vragen dat deze middelen worden geoormerkt, ter ondersteuning/ter versterking van cultureel-erfgoedwerkingen.
  - De inkanteling van provinciale **consulentschappen** gebeurt op basis van persoonlijke competenties. Het is belangrijk om daarbij ook rekening te houden met de noden die in het veld leven.

- Voor depots en aggregatieplatforms wordt een erg **ruime timing** aangehouden (met het einde van de volgende decretale legislatuur als deadline (2023)). Deze timing is misschien realistisch, maar veraf, terwijl een aantal problemen zich nu al dwingend aandienen. Hier zou er samen met de sector moeten worden gewerkt aan een gefaseerde aanpak.
- Voor **depots** lijkt er - op basis van de tekst - in de komende jaren weinig concreet te zullen worden gerealiseerd. De ambities van de minister op het vlak van bewaaromstandigheden (p. 31) zijn eveneens vaag. Het verdwijnen van depots als prioriteit in het FOCl-reglement lijkt de drempel danig te verhogen voor lokale/intergemeentelijke depotinitiatieven. Het lijkt raadzaam op dit vlak de problematieken versneld en in een open dialoog met lokale besturen aan te pakken.
- Bovendien zijn vele **erfgoed databank systemen** er momenteel enkel voor professionele en/of erkende instellingen. Nog te weinig bereiken ze de burger en de verenigingen. Net daar zit een enorm potentieel tot verduurzaming en draagvlak. De initiatieven van erfgoedcellen zijn hierin lovenswaardig (bv. beeld- en erfgoedbanken). In dat opzicht is het relevant niet enkel de provinciale databanken op te nemen in de oefening rond digitale duurzaamheid, maar proactief ook de beeldbanken van de erfgoedcellen.

Cultureel-erfgoedveld in de toekomst (deel 3)

- **Cultureel-erfgoedgemeenschappen** activeren (met extra aandacht voor vrijwilligerswerk), **participatie en diversiteit**: we onderschrijven het belang van deze thema's met het oog op een duurzame en dynamische cultureel-erfgoedwerking.
- **Cultureel-erfgoedgemeenschappen**: het is niet mogelijk om een alomvattend overzicht te maken van de erfgoedgemeenschappen, omdat het gaat om dynamische groepen die zich moeilijk laten afbakenen. Elke organisatie zal "haar" erfgoedgemeenschappen anders benaderen en daarom ook anders in kaart brengen. We vragen dat de minister hiermee rekening houdt.
- **Samenwerking** (p. 25-26):
  - Wij waarderen dat de minister **het fijnmazige netwerk** erkent als een sterkte en dat hij daarbij zowel de grotere organisaties in ogenschouw neemt als regionale spelers, steden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (p. 27).
  - Wij benadrukken de rol van het steunpunt **FARO** bij het ondersteunen en voeden van het fijnmazige erfgoednetwerk (p. 27). Wij vragen aan de minister dat FARO deze rol kan blijven opnemen en er snel duidelijkheid komt in de bovenbouwdiscussie of toch minstens over de positie van FARO.

Doordacht en transparant financieel en zakelijk beleid (p. 28 ev.)

- **Aanvullende financiering**: het is positief dat de Strategische Visienota rekening houdt met de kenmerken van de cultureel-erfgoedsector en geen vaste norm oplegt. We waarderen de verbreding van het Kunstenloket naar het Cultuurloket aangezien dergelijke ondersteuning ook aangewezen is voor de cultureel-erfgoedsector.
- **Goed bestuur**: wij onderschrijven het kader van goed bestuur, maar de maatregelen zijn niet altijd haalbaar voor kleinere, agiele organisaties. Wij moeten daarenboven ook nog rekening houden met de regels die het Decreet op de Intergemeentelijke Samenwerking (en in de toekomst het Decreet Lokaal Bestuur) oplegt. Wij pleiten voor een **getrapt systeem in functie van de grootte van de organisaties voor het toezicht en de uitwerking van good governance, financieel en zakelijk beleid, externe financiering,....**

Zo kunnen kleinere organisaties er een kwaliteitsvol zakelijk en financieel beleid op nahouden, zonder dat dit hun workload en de flexibiliteit teveel belast.

Funcities en rollen (p. 32 ev.)

- In sommige redeneringen worden functies en rollen verstrengeld. Het idee dat regionale collectiebeherende instellingen (functies) (p. 32) mede via convenants (rollen) ondersteund zullen worden in de toekomst is hiervan een voorbeeld. Net zoals bij de DAC-regeling in het Cultureel-Erfgoeddecreet, creëert zo'n passage vaagheid over de kernopdracht van een cultureel-erfgoedconvenant. Het kan niet de bedoeling zijn dat een convenant er steeds maar **opdrachten van bovenaf** verkrijgt, die buiten de initiële taak- en doelstelling van het convenant liggen.
- Wij zijn zeker bereid om (verder) te investeren in een sterk regionaal erfgoedweefsel, waarbij (zowel lokale, regionale als landelijke) collectiebeherende organisaties een logische en belangrijke partner kunnen zijn. We vragen echter dat samenwerkingen niet vanbovenaf worden opgelegd, maar dat de Vlaamse Overheid **voldoende ruimte laat voor lokale en regionale dynamieken**. Zoals de minister zelf aanhaalt (p. 41), groeit een sterk lokaal en regionaal cultureel-erfgoedbeleid van onderuit en is een regiefunctie hier niet aangewezen. Dit laatste neemt uiteraard niet weg dat wij vragen om een open en volgehouden dialoog met/wisselwerking tussen de Vlaamse Overheid en de brede cultureel-erfgoedsector (zie ook hieronder).

Dienstverlenende rollen op landelijk niveau (p. 36)

- We vinden het positief dat er bij de beleidsplanning voor landelijke dienstverlenende rollen sprake is van **afstemming** met actoren op het lokale en regionale niveau.
- De verduidelijking bij de landelijke rollen is positief, al is **1 VTE** in een afzonderlijke cel voor een landelijke rol in een collectiebeherende instelling wel zeer 'bescheiden', gelet op de hoge verwachtingen.

Dienstverlenende rollen op regionaal niveau (p. 40)

- De Strategische Visienota onderschrijft de verdere ondersteuning van het convenant als beleidsinstrument. We waarderen deze engagementsverklaring, al moet er over worden gewaakt dat de **Beleidsnota Cultuur 2020-2024** voldoende aandacht schenkt aan de convenanten en de volgende Vlaamse Regering voldoende middelen voorziet ter ondersteuning van dienstverlenende rollen op regionaal niveau.
- Positief is de **differentiatie** die de minister maakt tussen nieuwe en bestaande convenantswerkingen.
- De minister geeft eerder in de tekst terecht aan dat een collectiebeherende instelling moet instaan voor een goede afstemming en uitwisseling tussen zijn functies en landelijke rol. Het is alleen jammer dat dit inzicht niet doorgetrokken wordt naar de **collectiebeherende organisaties in de kunststeden** die een regionale rol opnemen. Zeker omdat deze organisaties genoodzaakt zijn hun beleidsplanningstraject in twee fases te realiseren.
- Positief is dat de minister erkent dat het lokale en regionale cultureel-erfgoedbeleid zich **bottom-up** ontwikkelt. Dit zou evenwel niet mogen betekenen dat de Vlaamse Overheid het regionale en lokale beleid volledig loslaat. In de tekst is er bijvoorbeeld sprake dat de erfgoedcellen bepaalde taken op zich kunnen nemen rond bv. depotbeleid. Als netwerkspeler kunnen wij hier, afhankelijk van de lokale/regionale

noden en verwachtingen, een sensibiliserende en doorverwijzende rol spelen. Er moeten dan wel voldoende financiële en personele middelen tegenover staan. Bovendien is er voorafgaand een **dialogoog en afstemming** nodig met het Vlaamse niveau.

Dynamische culturele erfgoedwerking via projecten (p. 42)

De minister legt via zijn inhoudelijke prioriteiten de basis voor projectsubsidies voor organisaties die willen doorgroeien naar de structurele ondersteuning voor functies of rollen. Dit is op zich een sterk en geruststellend signaal naar de sector, maar we stellen ons de vraag hoeveel ruimte er nog overblijft voor **experiment en innovatie**.

4.2 Uitvoeringbesluiten

- **Artikel 54, tweede lid (staat ook nog elders):**
Kan de minister voorbeelden geven van ‘openstaande verbintenissen’? We herkennen deze formulering niet uit vorige decreten.
- **Artikel 55, vierde lid:**
Er wordt een afwijking voor het tweede lid, 2° voorzien. Betekent dit dat er bijvoorbeeld een **aparte jaarrekening** moet zijn voor de cultureel-erfgoedcel, de IOED.... Kan dit onderscheid tussen de diensten niet gemaakt worden via analytische codes binnen dezelfde jaarrekening, ipv. via aparte jaarrekeningen te maken?
We vinden het positief dat het verplichte jaaractieplan vervalt, zoals de sector had gevraagd.
- **Artikel 56, derde lid**
We vinden het jammer dat de minister pas 3 maand voor de nieuwe beleidsperiode zal aangeven welke **kosten eventueel uitgesloten** worden voor subsidiëring. Dit is erg laat. Bovendien hebben we eerder gevraagd om, in navolging van andere sectoren, geen onderscheid te maken tussen kosten ondersteunende aard en andere kosten.
- **Artikel 67:**
Hoewel er vermeld staat “voor zover de organisatie over de desbetreffende organen beschikt”, vinden we dat artikel 66 en 67 uitgebreid zijn. Bij 4° lezen we bijvoorbeeld dat de **Raad van Bestuur** wordt samengesteld op basis van a priori bepaalde profielen en competenties. Erfgoedcellen, verbonden aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband, hebben echter weinig vat op het profiel van de leden van een Raad van Bestuur. Het Decreet op de Intergemeentelijke Samenwerking schrijft voor dat de Raad van Bestuur van een projectvereniging voor de helft moet bestaan uit leden voor de meerderheid en voor de helft oppositieleiden, aangeduid door de gemeenten.¹

---

¹ Het decreet op de Intergemeentelijke Samenwerking formuleert het als volgt (art. 16): “De deelnemers benoemen rechtstreeks de leden van de raad van bestuur. Voor de gemeenten kunnen uitsluitend gemeenteraadsleden, burgemeesters of schepenen dit mandaat vervullen [...] Aan de vergaderingen van de raad van bestuur wordt deelgenomen door een door

- **Artikel 85:**
We vragen alvast dat er ook experts zullen zetelen die **voldoende affiniteit** hebben met de werking van een lokaal bestuur en intergemeentelijk samenwerken.
- **Artikel 98**
We vragen dat de administratie, voor het indienen van een aanvraag voor een regionale dienstverlenende rol, **zes maanden (juni 2019)** voor de indiendatum een model oplegt. We lichten toe:
  - Een goed en voldragen beleidsplanningstraject duurt negen maanden. De meeste van ons zullen daarom al in het vroege voorjaar (maart) van 2019 beginnen aan hun beleidsplanningsproces.
  - Wanneer een intergemeentelijk samenwerkingsverband op 1 april een aanvraag indient, dan moet het aanvraagdossier al klaar zijn tegen 1 januari om het vervolgens te kunnen voorleggen aan de verschillende gemeentebesturen. Ook de kunststeden moeten voldoende tijd voorzien om de aanvraag te laten goedkeuren door het College van Burgemeester en Schepenen.

---

iedere aangesloten gemeente aangeduide afgevaardigde, als lid met raadgevende stem. Deze afgevaardigden zijn steeds raadsleden in de betrokken gemeenten, verkozen op een lijst waarvan geen enkele verkozene deel uitmaakt van het college van burgemeester en schepenen of aangesteld is als voorzitter van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn”.

5 LEOV's

5.1 Visienota

1.1. Algemene opmerkingen

- De LEOV's beschouwen de strategische visienota als een heldere tekst.
- De tekst verwacht heel veel van erfgoedorganisaties, de vraag is of organisaties aan al deze verwachtingen kunnen/moeten voldoen.
- De tekst leest eerder als een 'voortgangsnota' dan een 'strategische visienota'. De tekst maakt geen duidelijke keuzes, noch bevat ze wervende visie op het toekomstige cultureel-erfgoedbeleid.
- Voor een aantal belangrijke dossiers (e-cultuur, bovenbouwdiscussie...) biedt de nota geen antwoorden; andere dossiers (zoals depotbeleid, erfgoeddatabanken) worden dan weer op de langere baan geschoven, hoewel de noden hoog zijn.
- De LEOV's betreuren het dat de strategische visienota zich niet uitspreekt over de bovenbouwdiscussie en de toekomst van het steunpunt FARO onduidelijk blijft.

1.2. Over de werkingssubsidies voor een ICE-organisatie

- De passage rond de ICE-organisatie lijkt vooral de bestaande werkingen en organisatievormen te bevestigen. De LEOV's missen een krachtige en vernieuwende visie op de toekomstige ICE-werking.
- De minister verwacht van de ICE-organisatie dat ze instrumenten en methodieken ontwikkelt en aanbiedt waarmee anderen aan de slag kunnen gaan. De LEOV's stippen aan, naast het ontwikkelen van generieke instrumenten, er bij ICE altijd maatwerk nodig zal zijn.

2.3. Landelijke dienstverlenende rollen (p. 36 ev.)

- Op p. 40 formuleert de minister een aantal prioriteiten voor landelijke rollen. Wat is de motivatie om juist deze rollen naar voren te schuiven? Er zijn immers ook andere noden in de sector (bv. militair erfgoed), waarvoor geen prioritaire rollen worden benoemd.
- Om een slagkrachtige dienstverlenende rol te vervullen, moet er voldoende kritische massa voorhanden zijn. Dit betekent dat de Vlaamse Overheid voldoende middelen moet toekennen om een dienstverlenende rol te kunnen uitvoeren.
- De LEOV's vinden het positief dat er een fusiebonus kan worden toegekend.
- Voor collectiebeherende organisaties worden de verwachtingen hoog gelegd, terwijl een minimum van 1 VTE nauwelijks voldoende lijkt om een slagkrachtige werking uit te bouwen.
- Inzake 'cultureel-erfgoedwerking in het digitale tijdperk/digitaal erfgoed' merken de LEOV's op dat het moeilijk is om op deze rol in te tekenen, gezien de onduidelijkheid over de nota e-cultuur.

2.4 I.v.m. de projectsubsidies (p. 42)

- Het is positief dat de minister cultureel-erfgoedprojecten met andere domeinen benoemt als een accent.
- De minister maakt een nota rond digitaal erfgoed en e-cultuur, maar dit is geen accent binnen de projectwerking. Hoe gaat de minister die nota dan implementeren.

5.2 Uitvoeringsbesluiten

- De functies worden niet gelijkwaardig gespecificeerd. De functie 'participatie' wordt amper geduid, anders dan de functies 'herkennen en verzamelen' en 'presenteren en toeleiden'.
- Het is positief dat, zoals de sector had gevraagd, er geen apart actieplan meer moet worden ingediend bij CJM.
- Positief is ook het repliekrecht, eveneens een vraag van de sector.
- Voor de indeling van collectiebeherende organisaties zijn er plaatsbezoeken voorzien. De LEOV's herhalen hun vraag dat er ook voor de landelijke dienstverlenende rollen plaatsbezoeken worden ingeschreven.
- De beslissing over de toekenning van werkingssubsidies valt pas eind oktober. Dit is te laat voor organisaties die al een bestaande werking hebben.
- Bij de beoordeling komt er veel beslissingsmacht bij de administratie te liggen. Hoe wordt het toezicht op de administratie gevoerd?
- De LEOV's vragen dat organisaties al in september 2018 kunnen intekenen op projectsubsidies, zodat de projecten in 2019 kunnen worden opgestart.

6 Museumoverleg

6.1 Visienota

- De musea waarderen de doorgetrokken visie in het beleid van de minister : de nota ligt in de lijn van eerdere communicatie en teksten, beantwoordt de meeste vragen uit de sector en heeft het voordeel van de duidelijkheid.
- De musea appreciëren de inspraakmogelijkheden die de minister bood om mee vorm te geven aan zijn beleid. De nota die de musea maakten 'Volop inzetten op musea' is niet op koude grond gevallen. De minister heeft geluisterd naar de noden en wensen van de musea. We blijven echter sceptisch naar de uitbreiding van de financiële middelen.
- De visienota getuigt bovendien van een hedendaags beleid met oog voor hedendaagse uitdagingen en problemen binnen de erfgoedsector en binnen de maatschappij waarin de musea opereren zoals diversiteit, digitalisering, enz.
- Er wordt behoorlijk veel "verwacht" van de culturele organisaties bovenop het uitoefenen van de werking (hoofdstuk 3). De vraag blijft dan ook of er tegenover deze verwachtingen ook voldoende middelen geplaatst zullen worden, zeker voor de musea waar de Vlaamse subsidie vaak nog geen kwart (of nog minder) van de werkelijke kosten dekt.
- De passage over diversiteit in elk aspect van de werking (p. 24) is zeer terecht en waarschijnlijk een van de grootste uitdagingen voor de toekomst. De passage is op vlak van collectiebeleid nu wel zeer ambitieus geformuleerd (elke organisatie moet de maatschappelijke realiteit weerspiegelen), waardoor ze mijlenver van de praktijk staat. Waarschijnlijk is dit niet voor elke organisatie haalbaar of zelfs wenselijk waardoor het in de praktijk misschien nauwelijks zal opgevestigd worden.
- Het woord "publieke" erfgoedorganisaties zorgt voor verwarring. Doelt het op de "publieke verantwoordelijkheid" en niet op "rechtspersoon"?
- De collectiebeherende instellingen die een rol willen opnemen zouden minstens 1 VTE en een werkingsbudget mogen verwachten (p. 38). Dit is niet realistisch : geen enkele dienstverlening kan met zo weinig personeel opereren op landelijk niveau.
- De musea menen dat het jammer is dat de dienstverlenende rol die sommigen onder ons zullen opnemen voor een deel zal doorgerekend worden naar de erfgoedsector. Zorgt dit niet voor een vestzak/broekzak operatie?
- De minister anticipeert met zijn prioriteiten voor projectsubsidies (p. 42) op de verschillende aspecten zoals het doorgroeien van organisaties, enz. De musea vragen zich af of er voldoende middelen zullen overblijven voor experimentele projecten.
- Na de beoordelingsprocedures gaat de minister in gesprek met schepenen voor cultuur en burgemeesters. De musea willen garanties dat dit de deuren niet opent voor lobbywerk en favoritisme.
- De musea betreuren het feit dat pas na 2023 er afspraken komen over het depotbeleid en wie de regiefuncties hiervoor moet opnemen. Dit zorgt voor een vacuüm op dit terrein van meer dan vijf jaar.
- Er is onduidelijkheid over het feit of er naast het M HKA en KMSKA nu ook nog andere cultureelerfgoedinstellingen worden aangesteld. Cf. De minister kan, voor de beleidsperiode vermeld in artikel 31 van het Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017, beslissen om geen bijkomende aan te duiden. In voorkomend geval vervalt de procedure voor de aanduiding van cultureelerfgoedinstellingen, vermeld in deze afdeling. Deze beslissing wordt genomen uiterlijk 24 maanden vóór de beleidsperiode ingaat.

6.2 Uitvoeringsbesluiten

- De musea waarderen de heldere opzet van het stuk : relevante criteria voor de voorwaarden, verscherping zakelijke voorwaarden, concretisering van de verwachtingen naar culturele instellingen, verbreden focus van kinderen en jongeren naar divers doelgroepenbeleid, enz.
- De musea stellen zich vragen bij het weinig ambitieuze inhoudelijke ambitieniveau dat wordt vooropgesteld. De sector heeft in voorgaande beleidsperiodes een serieuze inhoudelijke groei doorgemaakt waardoor het merendeel van de huidige regionale en landelijke musea de inhoudelijke criteria vrij vlot haalt en zelfs een aanzienlijke groep van de landelijke musea de criteria voor een culturele instelling behaalt. Zo werken heel wat landelijk ingedeelde musea vandaag best wel al internationaal (publieksbereik, netwerken, bruiklenen, ...). Dit is voor een deel tegenstrijdig met de grens tussen landelijk museum en culturele instelling ; de commissie zal dus zich enkel kunnen baseren op de internationale erkenning en uitstraling van de collectie en werking, wat verre van evident zal zijn. Waarschijnlijk zal het echte verschil tussen een landelijk erkend museum en een culturele instelling gemaakt worden op basis van zakelijke criteria.
- Het zakelijk ambitieniveau (= schaalgrootte en reikwijdte + zakelijk en financieel beheer) is ambitieuzer. De musea vinden het idee om een opdeling te maken tussen artistieke/zakelijke directeur eerder een 'persoonlijke' keuze per instelling. Zo opteren nu een aantal musea voor een overkoepelend zakelijk beleid. De discussie tussen opdeling artistiek/zakelijk woedt trouwens ook in de kunstensector.
- De verhouding tussen 20.000 bezoekers voor een regionale indeling, 75.000 voor een landelijke (+55.000) en 100.000 voor een culturele instelling (+25.000) zit niet goed. De musea pleiten voor of het verhogen van de cijfers voor een culturele instelling of voor het verlagen van de cijfers van de landelijke musea. De musea pleitten in het verleden voor het niet toepassen van deze meetstaf omwille van het feit dat bezoekcijfers geen indicatie zijn of een museum al dan niet een breed publiek bereikt en dus succesvol is. Bovendien verschillen de meetmethodes per museum waardoor er nood is aan objectieve criteria.
- De musea pleiten ervoor om kwalitatieve criteria te formuleren inzake de maatschappelijke en culturele inbedding van een culturele instelling. Zie hieronder:
Memorie van toelichting: "De maatschappelijke en culturele inbedding en engagement: organisaties, aangeduid als 'cultureelerfgoedinstelling' nemen een bijzondere voorbeeldrol op in het cultureelerfgoedveld en spelen in op nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen in de samenleving. *De organisatie is stevig ingebed in haar stad en regio, en behartigt de culturele en maatschappelijke verantwoordelijkheden die daarbij horen.* De organisatie beschikt over een beleid rond duurzaamheid en onderneemt ook concrete acties om de maatschappelijke en culturele diversiteit te 44 1014 (2016-2017) – Nr. 1 Vlaams Parlement verhogen op het vlak van bestuur, personeel, aanbod en publiek. De organisatie heeft een brede publieke erkenning in het maatschappelijke en culturele veld;"
- Een van de criteria voor een landelijke erkenning betreft het beschikken over een digitale inventaris van hun collectie. Sommige musea hebben echter archieven in hun

bezit die niet op stukniveau zijn geïventariseerd. Kan hier een extra passage worden toegevoegd waarin dit wordt aangepast?

- De passage over evaluatie van het kwaliteitslabel is onduidelijk. Erkende collectiebeherende organisaties die geen werkingssubsidies ontvangen moeten een jaarverslag indienen voor 1 juni van het jaar waarop het jaarverslag betrekking heeft? Zie hieronder:

Afdeling 3. Evaluatie van het kwaliteitslabel

Art. 15. De administratie, eventueel bijgestaan door externe experts als vermeld in artikel

86 van dit besluit, staat in voor de evaluatie, vermeld in artikel 15 van het Pagina 5 van 29 Cultureelerfgoeddecreet van 24 februari 2017, van erkende collectiebeherende organisaties die geen werkingssubsidie ontvangen. Met het oog op de evaluatie, vermeld in het eerste lid, bezorgt de erkende collectiebeherende organisatie een jaarverslag aan de administratie, uiterlijk op 1 juni van het jaar na het jaar waarop het jaarverslag betrekking heeft.

7 Regionale archieven i.s.m. VVBAD-Werkgroep Lokale Overheidsarchieven

- **Financiering:** minister geeft aan dat de deelsector van de archieven nood heeft aan een financiële inhaalbeweging. Deze kan er gezien de budgettaire toestand er niet komen. De regionale overheidsarchieven hopen dan ook dat de verwachtingen rond het nieuwe beleid bijgevolg realistisch ingevuld kunnen worden. De vrees leeft dat het fijnmazig netwerk dat zich op archiefvlak geleidelijk ontwikkelt of nog moet ontwikkelen daardoor te zwak zal uitvallen. Tal van archieven met een duidelijke culturele erfgoedwaarde die zich bijvoorbeeld bevinden bij universiteiten, scholen, bedrijven, verenigingen en privépersonen dreigen 'door de mazen van het net te vallen'.

- **Complementair beleid**

I.v.m. de positie en werking van de lokale en regionale overheidsarchieven is er dringend nood aan afstemming tussen de twee betrokken beleidsdomeinen op Vlaams niveau. Het borgen van het (toekomstig) archivalisch erfgoed - zowel van private als openbare oorsprong - vraagt onvermijdelijk afstemming met de archiefvormers, hetgeen in een publiekrechtelijke context automatisch betekent dat de erfgoedfunctie raakt aan de wettelijke archiveringstaken. Dit blijvend gegeven vraagt duidelijke afspraken tussen de onderscheiden beleidsdomeinen (zie ook digitale archivering). In het decreet komt het domeinoverschrijdend werken komt nu alleen bij de projecten aan bod.

- **Samenwerking**

- Nood aan uitbreiding van het bestaande samenwerkingsplatform 'Archiefbank Vlaanderen' die een dergelijke brugfunctie tussen de private en publieke sector zou kunnen ontwikkelen. Daarbij zouden ook de archieven van cultureel belang en van openbare oorsprong opgenomen moeten kunnen worden. Ook de verhouding tot en de samenwerking met het in het Archiefdecreet (art. 16 § 1) vermelde centraal geautomatiseerd register zou concreet gemaakt mogen worden.
- Op dat vlak, maar ook op andere zou er ook voldoende aandacht mogen zijn voor de samenwerking met het federale niveau. Specifiek met het Algemeen Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek zouden concrete vormen van samenwerking wenselijk zijn.

- **Artikel 35 – functie 'onderzoeken'**

Betreffende art. 35, 3° voor de functie onderzoeken op regionaal niveau :

Onder a) wordt eigen wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed met regionale relevantie verplicht gesteld.

Deze verplichting stemt niet overeen met de interpretatie die nationaal en internationaal in de archiefpraktijk aan de specifieke invulling van deze functie wordt

gegeven. De voorgeschreven deontologische code van het ICA (zie CED art. 5, 3°, b) geeft in artikels 8 en 9 duidelijk de positie aan van de archivaris t.a.v. het wetenschappelijk onderzoek, namelijk dat deze dienen te kaderen binnen de normale archiveringsopdrachten. Het wetenschappelijk onderzoek, zoals uitgevoerd binnen de archiefsector, past binnen het ruimere kader van het ontsluiten voor en faciliteren en ondersteunen van het wetenschappelijk onderzoek en niet als op zich staande opdracht zoals beschreven onder art. 35. Vandaar het voorstel om voor de archieven in dit artikel a) en b) te verenigen onder 1 criterium als “ondersteunen of uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed met regionale relevantie”.

- **Artikel 35 – criterium openingsuren**

Art 35, 4°: “het hele jaar door ten minste 24 uur per week geopend zijn”: de overheidsarchieven willen daarbij stellen dat de relevantie van openingsuren in de archiefsector anders geïnterpreteerd dient te worden dan in de museumsector. Gezien de sterke toename van de digitale dienstverlening in de archiefsector met een directe impact op het fysieke publieksbezoek is een aanpassing van dit criterium aangewezen: van 24 uren naar 18 uren per week. (zoals ook vermeld in OCE advies van eind februari inzake de criteria)

- **Digitale archivering**

- Zoals de minister aangeeft is de timing van de visienota ‘Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk’ te laat. Probleem: onduidelijk hoe de archieven dan een geïntegreerd beleid kunnen ontwikkelen rond digitale acquisitie, preservatie en ontsluiting.
- Nood aan afstemming met het beleid rond Digitaal Archief Vlaanderen, centraal geautomatiseerd register en de rol van het VIAA, zoniet dreigt een parallelle digitale infrastructuur en organisatie te ontstaan, zonder afstemming met (toekomstig) digitaal erfgoed

- **Depotbeleid**

Uit de aangehaalde landschapsanalyse blijkt nog eens hoe een grote hoeveelheid waardevolle culturele archieven uit lokale en regionale archiefdiensten, maar ook bij andere actoren, sterk onderbelicht blijven of zelfs helemaal niet in beeld komen. Daardoor lijkt het alsof depotproblematiek zich vooral bij de musea zou manifesteren. Zeker voor het ontwikkelen van een regionaal depotbeleid zou daarvoor meer aandacht mogen zijn, aangezien de lokale depotnaden in vele gevallen op het regionale niveau een oplossing kunnen krijgen.

Onduidelijk hoe dit zal gerealiseerd worden, pas in 2023 heeft Vlaanderen een plan klaar: is het de bedoeling dat Vlaanderen dat plan opmaakt naar aanleiding van de beleidsplannen 2019-2023, die dan enkel pistes en voorbereidingstrajecten bevatten.

8 Erfgoedbibliotheken

8.1 Visie

- In de visietekst zitten heel wat nobele doelstellingen vevat waar iedereen zich inhoudelijk kan achter scharen zoals het accent op participatie, duurzaamheid, goed bestuur, het uitdenken van een digitale strategie, uitbouw eigen financiering .... Maar deze uitgangspunten gaan gepaard met soms hoge eisen en de vraag is met welk type (grote) organisatie in het achterhoofd dit wordt opgelegd? Hoe haalbaar is dit voor de kleinere actoren, zeker als die niet kunnen terugvallen op grotere/overkoepelende structuren en contexten? Wat is het groeipad dat geboden wordt?
- Wat het zakelijke betreft wordt alvast ondersteuning door Cultuurloket in het vooruitzicht gesteld, maar dat wordt een betalend advies vermoedelijk?
- De opmerking op pagina 9 dat verwachtingen wijzigen t.a.v. vrije toegankelijkheid en het (her)gebruik van culturele bronnen is terecht en de sector komt hier graag aan tegemoet. Maar we kunnen dit niet alleen: er is nood aan infrastructuur, expertise, een goede regeling rond auteursrechten... We hopen dat de visienota rond digitale cultuur hier een antwoord op biedt, want veel is momenteel helaas onduidelijk.
- Hetzelfde geldt voor de bredere conserveringsproblematiek met depotplannen die op de lange baan worden geschoven en blijvende onduidelijkheid over de rol die FARO en/of depotconsulenten hierin nog gaan opnemen (p.13-14).
- We merken hierbij op dat de aanpak van de depotproblematiek in de richting gaat van thema's die gekoppeld kunnen worden aan (thematische) dienstverleners. We merken daarbij op dat wetenschappelijk onderzoek bij 25 erfgoedbibliotheken aantoonde dat de noden hoog zijn en de beschikbare ruimte beperkt. Die bevindingen nuanceren de cijfers uit de geciteerde landschapsanalyse die op basis van een beperktere dataset een meer optimistisch beeld schetst van de situatie. We vragen dat er ook werk wordt gemaakt van depots voor bibliothecair of bij uitbreiding documentair erfgoed. De Vlaamse Erfgoedbibliotheek en haar partners willen hierin op landelijk niveau een coördinerende rol opnemen.
- Het behoud van alle huidige dienstverleners (al dan niet in 'samenwerkende' vorm), de toevoeging van nieuwe thema's voor dienstverlening (zoals migratie en onderwijs) plus fusiebonussen doen het beste (of het slechtste?) vermoeden voor wat betreft de middelen voor dienstverlenende organisaties. We hopen dat verbreding van het dienstverlenende veld gepaard ook gaat met een uitbreiding van de middelen voor deze actoren.
- Naar analogie met het Kunstendecreet worden steden en gemeenten en de VGC gehoord na de beoordelingsprocedure over werkingssubsidies aan cultureel-erfgoedorganisaties op hun grondgebied (p.12). We vragen hierbij aandacht voor de zwakkere positie van dienstverlenende en collectiebeherende organisaties die het lokale bestuur in kwestie niet als inrichtende macht hebben.
- Voor wat betreft de landelijke of internationale projectsubsidies (p. 42) blijven we de vraag stellen waarom het niet volstaat dat een organisatie die zelf geen kwaliteitslabel heeft samenwerkt met een organisatie die er wel een heeft? Waarom kan er enkel met een gesubsidieerde organisatie worden samengewerkt? Voor erfgoedbibliotheken

vernauwt dit het mogelijke aantal partners want het gros van de erkende bibliotheken kan niet gesubsidieerd worden omdat hun hoofdverantwoordelijkheid in een ander beleidsdomein ligt. Terwijl het net de (via een kwaliteitslabel erkende) werking en expertise zijn van een organisatie die de kwaliteit zullen garanderen, niet de (afgesneden) toegang tot subsidies.

8.2 Uitvoeringsbesluiten

- art4,1°: De voorwaarde van een digitale inventaris legt de lat erg hoog, zeker voor organisaties die nog een inhaalslag te maken hebben op het vlak van (retro-)catalografie. In het vorige decreet volstond het bezit van catalogus. We begrijpen, ook gezien de hedendaagse verwachtingen van de gebruiker, deze opschaling in functie van indeling, maar is dit ook al nodig voor de basiserkenning via het kwaliteitslabel?
- art5,3°: In de praktijk wordt eerder de deontologische code van de VVBAD gevolgd dan die van IFLA. IFLA laat dit ook toe.
- art10 + 15: Advies over en evaluatie van het kwaliteitslabel gebeurt door de administratie die zich eventueel (!) laat bijstaan door externe experts. Voor ons is de inschakeling, per subsector, van experts uit de praktijk een must.
- art 47: De invoer van repliekrecht is positief, maar 10 werkdagen om een repliek te formuleren en formaliseren is krap.
- art 66: Dit artikel bevat behoorlijk stevige voorwaarden m.b.t. goed bestuur. Dit vraagt tijd (bijvoorbeeld voor een statutenwijziging of aanpassing van het huishoudelijke reglement) en mogelijk ook ondersteuning. Wanneer moeten die voorwaarden vervuld zijn? Bij aanvang van de beleidsperiode of reeds tegen de indieningsdatum van 15 december?
- art 67: We veronderstellen dat organisaties waarvan de stichtende leden een of meerdere openbare besturen zijn (zoals de vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheek) onder dit artikel ressorteren i.p.v. onder 66?
- Opvallend weinig verdere detaillering over dienstverlenende organisaties.